

Azərbaycan məktəbliləri son 5 ildə beynəlxalq olimpiadalarda riyaziyyat fənni üzrə 5 qızıl, 23 gümüş və 48 bürünc medal, fizika fənni üzrə 6 gümüş və 28 bürünc medal, kimya fənni üzrə 6 gümüş və 23 bürünc medal, informatika fənni üzrə 4 qızıl, 12 gümüş və 27 bürünc medal əldə ediblər.

Bu il Yeniyyətmələrin Balkan Riyaziyyat Olimpiadasında şagirdlərimiz 1 qızıl və 5 gümüş medal qazandı. Komandamız Serbiya, Rumıniya, Fransa, Qazaxıstan, Bolqarıstan kimi ölkələri geridə qoyaraq sıralamada 2-ci oldu.

Yeniyyətmələrin Balkan Riyaziyyat Olimpiadasında şagirdlərimiz 1 qızıl və 5 gümüş medal, Balkan Riyaziyyat Olimpiadasında 1 gümüş və 2 bürünc medal, Avropa Qızlar Riyaziyyat Olimpiadasında 1 bürünc medal əldə edərək, ümumilikdə, 10 medal qazandı.

“Olimpiada hərəkəti spesifik sahədir və ölkədə müxtəlif istiqamətlər üzrə elmin inkişafından asılıdır”

Təhsil İnstitutunun direktor müavini Fuad Qarayev “Azərbaycan müəllimi” qəzetinə müsahibə verib. Həmin müsahibəni təqdim edirik:

- Fuad müəllim, şagirdlərimizin olimpiadalarda iştirakı və hazırlıq səviyyəsini necə qiymətləndirirsiniz? Əvvəlki illərlə müqayisədə hazırda olimpiadalara qatılan və uğur qazanan şagirdlərin sayında hansı tendensiya özünü göstərir?

- Azərbaycan məktəbliləri 1993-cü ildən etibarən beynəlxalq fənn olimpiadalarında iştirak edirlər. Son illərdə beynəlxalq olimpiadalara hazırlıq mərkəzinin təsis edilməsi, Respublika fənn olimpiadalarının beynəlxalq fənn olimpiadaları standartlarında təşkili və keçirilməsi təbii ki, məktəblilərin bu sahəyə marağını ciddi şəkildə artırır. Belə ki, bu gün beynəlxalq olimpiadalara hazırlıq mərkəzində 5 müxtəlif fənn üzrə 500-dən çox şagird milli komandaya namizəd şagirdlər qismində beynəlxalq olimpiadalarda ölkəni təmsil etmək üçün hazırlanırlar. Bundan başqa, müxtəlif lisey və gimnaziyalarda, eyni zamanda fərdi hazırlıqla da prosesə qoşulan yüzrlərlə şagird var.

- Azərbaycan rəsmi olaraq hansı olimpiadalarda iştirak edir? Buntardan ən önəmliləri hansılardır və ötən illərlə müqayisədə olimpiadaların səviyyəsi dəyişibmi?

- Azərbaycan məktəbliləri rəsmi olaraq müxtəlif beynəlxalq fənn olimpiadalarında iştirak edirlər. Hər bir fənn üzrə müxtəlif miqyaslı beynəlxalq fənn olimpiadaları keçirilir və bu olimpiadalarda məktəblilərimiz təmsil olunurlar. Böyük nüfuzla sahib olan və orada təqdim edilən diplomların dünyanın bir çox nüfuzlu ali məktəbləri tərəfindən diqqətə alınması olimpiadaların əhəmiyyətini artırır.

* Fizika fənni üzrə: Avropa Fizika Olimpiadası (EuPho) və Beynəlxalq Fizika Olimpiadası (IPHO);
* Kimya fənni üzrə: Beynəlxalq Mendeleyev Kimya Olimpiadası (IMCHO) və Beynəlxalq Kimya Olimpiadası (ICHO);
* Biologiya fənni üzrə: Beynəlxalq Biologiya Olimpiadası (IBO);
* Riyaziyyat fənni üzrə: Balkan Riyaziyyat Olimpiadası (BMO), Avropa Qızlar Riyaziyyat Olimpiadası (EGMO) və Beynəlxalq Riyaziyyat Olimpiadası (IMO);
* İnformatika fənni üzrə: Avropa Qızlar İnformatika Olimpiadası (EGOI), Mərkəzi Avropa İnformatika Olimpiadası (CEOI) və Beynəlxalq İnformatika Olimpiadası (IOI).

Əlavə olaraq yeniyyətmə məktəblilərimizin iştirak etdiyi riyaziyyat fənni üzrə Yeniyyətmələrin Balkan Riyaziyyat Olimpiadası (JBMO), informatika fənni üzrə Yeniyyətmələrin Avropa İnformatika Olimpiadası (EJOI), təbiət fənləri üzrə yeniyyətmələrin Beynəlxalq Elm Olimpiadası (IJSO) sadalamaq olar.

Yuxarıda qeyd edilən olimpiadaların hər biri önəmlidir, ancaq təbii ki hər bir fənn üzrə həm iştirakçı sayına, həm məzmununa, həm də

Fuad Qarayev:
“Kəmiyyətlə yanaşı əsas hədəfimiz keyfiyyətin daha da artırılması, beynəlxalq standartları tətbiq etməkdir”

ki, nüfuzuna görə Beynəlxalq Fizika Olimpiadası (IPHO), Beynəlxalq Kimya Olimpiadası (ICHO), Beynəlxalq Biologiya Olimpiadası (IBO), Beynəlxalq Riyaziyyat Olimpiadası (IMO) və Beynəlxalq İnformatika Olimpiadası (IOI) daha mətəbər olimpiadalar hesab edilir. İdman yarışlarında olduğu kimi, 2014-2024-cü illərdə, yəni 10 il ərzində isə şagirdlərimiz 31 qızıl, 133 gümüş və 306 bürünc medal almaqla, cəmi 470 medal əldə ediblər. 2014-cü ildən etibarən əldə edilən medalların sayı daha çoxdur. Məhz 2014-cü il Respublika fənn olimpiadalarının təşkili və keçirilməsində yeni yanaşmaların tətbiqi və eyni

fənn olimpiadalarında da nəticələr heç də hər zaman yüksələn dinamika üzrə olmur.

- Ümumilikdə və son 5 ildə beynəlxalq olimpiadalardakı nəticələrimiz necədir? Şagirdlərimiz hansı fənlər üzrə daha yaxşı nəticə əldə ediblər?

- Ümumilikdə, son illərdə Azərbaycan məktəblilərinin beynəlxalq fənn olimpiadalarında nəticələri olduqca yaxşıdır. Lakin idman yarışlarında olduğu kimi, fənn olimpiadalarında da nəticələr heç də hər zaman yüksələn dinamika üzrə olmur. Çünki nəticələr həmin il komandada olan şagirdlərin hazırlığından, elmi potensiallarından, təqdim edilən tapşırıqların çətinlik səviyyəsindən, komandanın psixoloji hazırlığından və daha bir çox amillərdən asılıdır.

Qeyd etdiyim kimi, Azərbaycan məktəbliləri 1993-cü ildən etibarən rəsmi olaraq beynəlxalq fənn olimpiadalarında iştirak edirlər. 1993-2013-cü illərdə, yəni 20 il ərzində məktəblilərimiz müxtəlif fənlər üzrə fərqli miqyaslı beynəlxalq fənn olimpiadalarında 25 qızıl, 65 gümüş və 141 bürünc medal almaqla, cəmi 231 medal qazanıblar.

zamanında beynəlxalq fənn olimpiadalarına hazırlıq prosesinə nazirlik səviyyəsində diqqət edildiyi ildir. Azərbaycan məktəbliləri son 5 ildə fənlər üzrə ən nüfuzlu müxtəlif miqyaslı beynəlxalq olimpiadalarda riyaziyyat fənni üzrə 5 qızıl, 23 gümüş və 48 bürünc medal, fizika fənni üzrə 6 gümüş və 28 bürünc medal, kimya fənni üzrə 6 gümüş və 23 bürünc medal, informatika fənni üzrə 4 qızıl, 12 gümüş və 27 bürünc medal və s. nailiyyətlər əldə ediblər. Diqqətinizi cəkmək ki, iştirak edilən bütün olimpiadalar deyil, sadəcə hər fənn üzrə ən nüfuzlu olimpiadaların nəticələri qeyd edilir.

Ümumiyyətlə, sözügedən prosesə kompleks baxıldıqda görülən işlərin və nəticələrin qiymətləndirilməsinin fərqli olacağını düşünürəm. Olimpiadalara hazırlıq prosesinə hər il yüzrlərlə istedadlı şagird qoşulur. Milli komanda tərkibində beynəlxalq olimpiadalarda onların cüzi bir hissəsi iştirak edir, çünki komanda tərkibi üçün say məhduddiyyəti olur. RFO-da qalib ola bilməyən və ya beynəlxalq fənn olimpiadalarına hazırlaşan, ancaq milli komandaya düşməyən gənclər də ixtisaslarını çox yaxşı və dərindən bilənlərdir. Hər il məktəbliləri

mizdən bu sahə ilə məşğul olan yüzrlərlə gənc məzun olur. Yəni, olimpiada hərəkəti qiymətləndirildikdə sadəcə əldə edilən medallara deyil, eyni zamanda proses əsnasında yetişən zəkali, parlaq gənclərin sayı və onların gələcəkdə ictimaiyyətə verəcəkləri fayda da nəzərə alınmalıdır.

asan olmayan elm yarışında əldə edilən bürüncə qiymət verənlərin sayı az oldu. Nəticələrə müxtəlif rəy bildirenlərin hər birinin şəxsinə hörmətlə yanaşsəm, ancaq rəyləri müzakirə edilə bilər. Təəssüflər olsun ki, bu gün dünyanın riyaziyyatı ən yaxşı bilən 300 məktəbli siyahısına düşsən parlaq gənclərimizin nəticələrini tənqid edənlər tapıldı. İstənilən halda, komanda rəhbərləri ilə birlikdə hamımız nəticələrin daha yaxşı olması, medalların əyarlərinin yaxşılaşdırılması, dayanıqlığın mümkün qədər təmin edilməsi üçün çalışacağıq. Digər tərəfdən, deməzdim ki, bu nəticə ən pis nəticədir. Təəssüf ki, 2018-ci ildə Rumıniyada keçirilən Beynəlxalq Riyaziyyat Olimpiadasında şagirdlərimiz, ümumiyyətlə, medal qazana bilməmişdilər. Hansı ki, həmin olimpiadaya qatılmış 4 şagirdimizin hər biri 1 il öncə - 2017-ci ildə Braziliyada keçirilmiş olimpiadada bürünc medal əldə etmişdilər. 2019-cu ildə İngiltərədə keçirilən olimpiadada həmin şagirdlərdən 3-ü yenə medal əldə etdi. Uşaqlar eyni uşaqlar, rəhbərlər eyni rəhbərlər, proses eyni proses. Yəni, demək istədiyim budur ki, dalgalı çıxış bu işin özündə var.

Məsələn, 2022-ci ildə Norveçdə keçirilən Beynəlxalq Riyaziyyat Olimpiadasında (IMO) Azərbaycan məktəbliləri 1 gümüş və 4 bürünc medal əldə edərək 2010-cu ildə qazanılan uğurdan sonra tarixinin ikinci ən yaxşı nəticəsini göstərərək ölkələr sıralamasında 34-cü olmuşdular. Xatırladım ki, 2010-cu ildə 3 gümüş və 2 bürünc medal qazandı. Bu il Yeniyyətmələrin Balkan Riyaziyyat Olimpiadasında şagirdlərimiz 1 qızıl və 5 gümüş medal qazandı. Gümüş medal qazanan 4 şagirdimizin qızıl medala sadəcə 1 balları çatmadı. Gümüş medal qazananlardan biri 8-ci sinif Şəki məktəblisi idi. Və komandamız Serbiya, Rumıniya, Fransa, Qazaxıstan, Bolqarıstan kimi ölkələri geridə qoyaraq sıralamada 2-ci oldu.

Riyaziyyat fənni üzrə iştirak etdiyimiz Yeniyyətmələrin Balkan Riyaziyyat Olimpiadasında şagirdlərimiz 1 qızıl və 5 gümüş medal, Balkan Riyaziyyat Olimpiadasında 1 gümüş və 2 bürünc medal, Avropa Qızlar Riyaziyyat Olimpiadasında 1 bürünc medal əldə edərək, ümumi

likdə, riyaziyyat fənni üzrə 1 qızıl, 6 gümüş və 3 bürünc medal olmaqla 10 medal qazanıblar.

- Şagirdlərin olimpiadalara hazırlaşdırılması prosesi necə təşkil olunur? Region məktəblərində təhsil alan şagirdlərin də olimpiadalarda iştirakı təşviq etmək və onların hazırlaşdırılması üçün hansı addımlar atılır?

- Şagirdlərin olimpiadalara hazırlıq prosesi beynəlxalq olimpiadalara hazırlıq mərkəzində aparılır. Müxtəlif fənlər üzrə xüsusi istedadla malik şagirdlərin aşkar edilməsi və aşağı yaşlardan şagirdlərlə bu istiqamətdə işlərin görülməsi məqsədi ilə fənn müsabiqələri keçirilir. Fənn müsabiqələrində və Respublika fənn olimpiadalarında qalib olan şagirdlər tədris ilinin əvvəlində beynəlxalq fənn olimpiadalarına hazırlıq mərkəzlərinə cəlb olunurlar və tədris ili boyunca mütəxəssislər tərəfindən hazırlıq proqramı tətbiq edilir.

Bölgələrdə fəaliyyət göstərən liseylərdə bu istiqamətdə kifayət qədər gözəl işlər görülür. Belə ki, artıq Quba, Şəki, Gəncə, Sumqayıt kimi liseylərimizdən olan parlaq zəkalar Respublika fənn olimpiadalarında qalib olmaqla yanaşı, eyni zamanda Azərbaycan müxtəlif fənlər üzrə beynəlxalq fənn olimpiadalarında təmsil edirlər. Fizika fənni üzrə beynəlxalq olimpiadaların qalibi Quba məktəblisi, riyaziyyat fənni üzrə Balkan riyaziyyat olimpiadasının qalibləri Şəki və Sumqayıt, informatika fənni üzrə isə Gəncə məktəbliləri qaliblər sırasındadırlar.

- Respublika fənn olimpiadalarında iştirakçı sayı ildən-ildə artır, nəticələr də kifayət qədər yüksəkdir. Lakin, burada şagirdlərimizin nəticələri beynəlxalq olimpiadalardakı nəticələrdən xeyli yüksək görünür. RFO-da sualların çətinlik səviyyəsinin artırılması nəzərdə tutulurmu? Həmçinin qaydalarda hansısa dəyişikliklər gözlənilirmi?

- Respublika fənn olimpiadalarına maraq olduqca böyükdür. Kəmiyyətlə yanaşı əsas hədəfimiz keyfiyyətin daha da artırılması, beynəlxalq standartları tam olaraq tətbiq etməkdir. Ötən tədris ilində pilot layihə olaraq fizika fənni üzrə nəzəri tur ilə yanaşı praktiki tur da keçirildi və olduqca gözəl nəticələr əldə olundu. Bəli, növbəti il üçün Respublika fənn olimpiadalarının təşkili və keçirilməsində müəyyən dəyişikliklər ediləcək və bu barədə ictimaiyyətə məlumat verəcək.

Olimpiada hərəkəti spesifik sahədir və ölkədə müxtəlif istiqamətlər üzrə elmin inkişafından asılıdır. Xüsusi istedadlı uşaqlarla işin aparıldığı mərkəzlərin fəaliyyət göstərməsi, şagirdlər üçün stimullaşdırıcı tədbirlərin görülməsi, ETN ilə yanaşı ayrı-ayrı ali məktəblərin, AMEA institutlarının, özəl sektorun, sponsorların birgə fəaliyyəti ilə daha yaxşı nəticələr əldə ediləcəyini düşünürəm.

Çingiz SƏFƏRLİ